

Narkotiku kontroles un narkomānijas ierobežošanas koordinācijas padomes sēde

PROTOKOLS

Rīgā

Datums:	2025.gada 11.decembris	Nr.	2/2025
----------------	------------------------	------------	--------

Sākums:	10.00	Beigas:	12.00
Norises vieta:	Daļēji attālināti un klātienē Veselības ministrijas 309.telpa (Rīga, Brīvības iela 72, k-1)		
Vada:	Veselības ministrs, Narkotiku kontroles un narkomānijas ierobežošanas koordinācijas padomes priekšsēdētājs Hosams Abu Meri		
Dalībnieki:	Vārds Uzvārds, amats	Piedalās	
	Dmitrijs Trofimovs, Iekšlietu ministrijas valsts sekretārs (Riharda Kozlovskā, Iekšlietu ministra, vietā)	☒	
	Jānis Paiders, Izglītības un zinātnes ministrijas Valsts sekretārs (Daces Melnbārdes, Izglītības un zinātnes ministres, vietā)	☐	
	Kristis Bergans-Berģis, Labklājības ministrijas Parlamentārais sekretārs (Reiņa Uzulnieka, Labklājības ministra, vietā)	☒	
	Raimonds Čudars, Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrs	☐	
	Ilze Dzene, Tieslietu ministres padomniece (Ineses Lībiņas – Egneres, Tieslietu ministres, vietā)	☒	
	Aija Pelne, Slimību profilakses un kontroles centra Atkarību slimību riska analīzes nodaļas vadītāja (profesora Dzintara Mozga, Slimību profilakses un kontroles centra direktora p.i., vietā)	☒	
	Ēriks Cērpe, Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības smago un sērijveida noziegumu apkarošanas pārvaldes 2.nodaļas priekšnieks	☒	
	Aigars Prusaks, Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu un muitas policijas pārvaldes direktors	☒	
	Astrīda Stīrna, VSIA “Nacionālā psihiskās veselības centra” Narkoloģiskās palīdzības dienesta vadītāja	☒	
	Agnese Vaļulīne, Veselības ministrijas Valsts sekretāre	☒	
Pieaicinātie eksperti:	Elmārs Martinsons, Veselības ministra padomnieks pārmaiņu vadības jautājumos	☒	
	Inga Niedra, Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Pirmstiesas kriminālprocesa un tiesvedības koordinācijas nodaļas virsprokure	☒	
	Kristīne Ķipēna, Tieslietu ministrijas Nozaru politikas departamenta Kriminālsodu izpildes politikas nodaļas vadītāja (attālināti)	☒	

	Kristīna Dombrovska, Tieslietu ministrijas Krimināltiesību departamenta juriste	☒
	Agnese Zīle, Iekšlietu ministrijas Nozares politikas departamenta vecākā eksperte	☒
	Marta Krivade, Pasaules Veselības organizācijas pārstāvniecības Latvijā, sabiedrības veselības speciāliste	☒
	Liene Sīle, Veselības ministra ārstata padomniece psihiskās veselības aprūpes pakalpojuma nodrošināšanas jautājumos	☒
	Signe Bole, Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu un muitas policijas pārvaldes Procesuālo uzdevumu, juridiskā atbalsta un metodikas daļas Juridiskā atbalsta un metodikas nodaļas vadītāja	☒
	Ieva Pūgule, Atkarības slimību riska analīzes nodaļas Sabiedrības veselības organizatore, fokālā punkta vadītāja	☒
	Diāna Vanaga, Arāja, Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību riska analīzes nodaļas pētniece (<i>attālināti</i>)	☒
	Olga Ozola, Izglītības un zinātnes ministrijas Izglītības departamenta direktora vietniece iekļaujošās izglītības jautājumos	☒
	Zane Zariņa, Valsts policijas Kārtības policijas pārvalde (<i>attālināti</i>)	☒
	Mārīte Ziemeļe, Valsts policijas VP GKĀRTTP Administratīvās izmeklēšanas vadības biroja priekšniece	☒
	Inga Martinsone, Labklājības ministrijas Bērnu un ģimenes politikas departamenta vecākā eksperte	☒
	Maira Čentoricka, Valsts tiesu ekspertīžu biroja vadītāja	☒
	Svens Henkuzens, Valsts sekretāra vietnieks veselības politikas jautājumos	☒
	Līga Āboliņa, Veselības ministrijas parlamentārā sekretāre	☒
	Marika Petroviča, Veselības ministrijas Psihiskās veselības, atkarību profilakses un integrēto pakalpojumu nodaļas vadītāja	☒
	Sanita Lazdiņa, Veselības ministrijas Psihiskās veselības, atkarību profilakses un integrēto pakalpojumu nodaļas vadītājas vietniece	☒
Protokolē:	Ginta Ozola, Veselības ministrijas Psihiskās veselības, atkarību profilakses un integrēto pakalpojumu vecākā eksperte	
Darba kārtība/ sanāksmē apspriests:		
Darba kārtības apstiprināšana (Veselības ministrs H.Abu Meri); Veiktie un plānotie pasākumi narkotiku un psihotropo vielu pieejamības ierobežošanai (īpaši digitālajā vide): - ziņo Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes ONSSNAP priekšnieks Ē.Cērpe; “Sodu politikas efektīvizēšana narkotiku aprites jomā” ziņo Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu un muitas policijas pārvaldes direktors A.Prusaks. Naloksonu saturošu medikamentu terapijas pieejamības paplašināšana		

** PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

- a. VSIA "Nacionālā psihiskās veselības centra" Narkoloģiskās palīdzības dienesta vadītāja Dr. A.Stirna;
 - b. viedokli sniedz Tieslietu ministrija;
 - c. viedokli sniedz Iekšlietu ministrijas Nozares politikas departamenta vecākā eksperte A.Zīle.
- 4. Tiesu narkoloģiskās un ķīmiski toksikoloģiskās ekspertīzes**
- a. VSIA "Nacionālā psihiskās veselības centra" Narkoloģiskās palīdzības dienesta vadītāja Dr. A.Stirna;
 - b. viedokli sniedz Tieslietu ministrija;
 - c. viedokli sniedz Valsts policija
 - d. viedokli sniedz Ģenerālprokuratūra.
- 5. Ziņojums par Pasaules Veselības organizācijas ekspertu misijas ietvaros sagatavoto izvērtējumu par sniegtajiem atkarību ārstēšanas/rehabilitācijas pakalpojumiem nepilngadīgām personām Latvijā - ziņo PVO.**
- 6. Kopsēdes kopsavilkums un lēmumi.**

1. Darba kārtības apstiprināšana

Sēdi atklājot, veselības ministrs **H. Abu Meri** vaicā, vai ir iebildumi pret sēdes darba kārtību un vai kāds no klātesošajiem vēlas to papildināt. Ministrs atgādina, ka iepriekšējās sēdes laikā tika nolemts nosūtīt informatīvas vēstules tiesībsargājošajām iestādēm, aicinot tās sagatavot informāciju par narkotisko vielu pieejamības ierobežošanas pasākumiem. Līdz ar to darba kārtības 2. punkta ietvaros informāciju par aktualitātēm Latvijā sniegs Valsts policija un Valsts ieņēmumu dienesta Muitas un nodokļu policija.

2. Veiktie un plānotie pasākumi narkotiku un psihotropo vielu pieejamības ierobežošanai (īpaši digitālajā vide):

Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības smago un sērijveida noziegumu apkarošanas pārvaldes 2.nodaļas priekšnieks **Ē.Cērpe** ziņo par narkotisko un psihotropo vielu aprites tendencēm, veiktajiem un plānotajiem pasākumiem narkotisko un psihotropo vielu pieejamības ierobežošanai. Ziņojumā **Ē.Cērpe** norāda, ka 2025.gada pirmajos deviņos mēnešos valstī veiktas vairāk nekā 2800 narkotisko vielu un prekursoru izņemšanas, kas ir par 9,3 % vairāk nekā attiecīgajā periodā 2024.gadā. Turklāt 2025.gada pirmajos deviņos mēnešos no nelikumīgās aprites izņemto narkotisko un psihotropo vielu, kā arī Latvijā kontrolējamo vielu sarakstos jauniekļauto vielu un prekursoru kopējais daudzums ir pieaudzis par aptuveni 9 %. Narkotisko un psihotropo vielu lietošanas tendencēs 2025.gadā joprojām pirmajā vietā ierindojas marihuāna, kuras lietošanas apjoms ir pieaudzis par 6,9 %. Otrajā vietā atrodas psihotropie medikamenti, kuru lietošanas pieaugums 2025.gada pirmajos deviņos mēnešos sasniedzis 26,3 %. Šo pieaugumu iespējams daļēji skaidrot ar Covid-19 pandēmijas laikā saasinātām psihiskās veselības problēmām, tostarp depresiju. Kā norāda **Ē.Cērpe**, daļa personu cenšas nelikumīgā veidā iegūt iepriekš ārsta izrakstītus antidepresantus, jo tie iepriekš ir devuši subjektīvi pozitīvu iedarbību vai radījuši noteiktas sajūtas, kuras lietotāji vēlas atkārtot. Savukārt trešajā vietā jau ceturto gadu pēc kārtas atrodas amfetamīns, kura lietošanas pieaugums 2025.gada pirmajos deviņos mēnešos ir par 15,1 % lielāks nekā attiecīgajā periodā 2024.gadā.

Ē.Cērpe norāda, ka konstatētie pieaugumi daļēji ir saistīti ar apjomīgām izņemšanām, tostarp vielām, kuras kontrabandas ceļā tiek tranzītā pārvietotas uz citām valstīm. Viņš informē, ka

2025.gada pirmajos deviņos mēnešos Kibernoziēgumu apkarošanas pārvalde ir identificējusi 45 “Telegram” grupas, kas izveidotas ar mērķi izplatīt narkotiskās un psihotropās vielas, un daļa no šīm grupām darbojas pārrobežu vidē. Vienlaikus piedāvājumi un kontakti tiek veidoti arī sociālajos tīklos, tostarp “Instagram” un “TikTok”, kā arī “WhatsApp” un “Signal” grupās, izmantojot kodētus ziņojumus un īslaicīgus ierakstus. Ē.Cērpe uzsver nepieciešamību stiprināt kiberdrošības kapacitāti, analītiskās spējas un kriptovalūtu izsekošanas un identificēšanas mehānismus, kā arī paplašināt sadarbību ar Eiropolu. Tāpat tiek akcentēta vajadzība bloķēt sabiedrībai kaitīgus interneta resursus, šajā kontekstā piesaistot Nacionālo elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomi.

Veselības ministra ārstata padomniece psihiskās veselības aprūpes pakalpojuma nodrošināšanas jautājumos **L. Sīle** uzsver, ka nav korekti apgalvot, ka antidepresanti izraisa atkarību. Balstoties uz Valsts policijas sniegto informāciju, par atkarību izraisošām vielām tiek uzskatīti benzodiazepīni. Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu un muitas policijas pārvaldes direktors **A.Prusaks** sniedz informāciju par narkotisko vielu pārvietošanu pāri valsts robežām. Kā galvenais narkotisko vielu patēriņa produkts Latvijā tiek minēta marihuāna, kas valstī galvenokārt nonāk no Kanādas, ASV, Taizemes un Čehijas. Patērētāji šīs vielas un ar tām saistītos izstrādājumus nereti pasūta tieši no interneta veikaliem. Savukārt heroīns pārsvarā Latvijā tiek nogādāts no Afganistānas, Irānas un Kazahstānas, tomēr Baltijas valstīs heroīna patēriņa tirgus nav izteikti attīstīts. Latvija šajā kontekstā galvenokārt tiek izmantota kā tranzīvalsts heroīna tālākai nogādāšanai uz Lielbritāniju un citām Eiropas valstīm. A.Prusaks norāda, ka hašišs Latvijā nonāk no Āfrikas valstīm un Spānijas, un tranzīta ceļā tiek pārvietots uz Krieviju, Baltkrieviju un Skandināvijas valstīm, turklāt pārvadātie apjomi reti ir mazāki par 100 kg. 2025.gadā tika izņemti 275,2 kg heroīna, 190,9 kg hašiša, 84,3 kg marihuānas un 158,3 kg klefedrona. A.Prusaks uzsver nepieciešamību nodrošināt vienlīdzīgu pieeju kriminālatbildības piemērošanā gadījumos, kad narkotiskās vielas tiek izņemtas gan uz valsts robežas, gan valsts iekšienē, kā arī paredzēt administratīvo atbildību par nelieliem apjomiem līdz 1 gramam). A.Prusaks informē, ka attiecīgais jautājums ir detalizēti izskatīts un pārrunāts ar visām iesaistītajām institūcijām, tostarp Veselības ministriju, un ka starpinstitucionālās konsultācijās ir panākta vienota izpratne un saņemts konceptuāls atbalsts piedāvātajam risinājumam.

3. Naloksonu saturošu medikamentu terapijas pieejamības paplašināšana

VSIA “Nacionālā psihiskās veselības centra” Narkoloģiskās palīdzības dienesta vadītāja **A.Stirna** informē par naloksonu saturošu medikamentu terapijas pieejamības paplašināšanu. Viņa norāda, ka naloksons tiek plaši izmantots opioīdu pārdozēšanas gadījumos, nodrošinot neatliekamo medicīnisko palīdzību situācijās, kad pastāv apstiprināta vai iespējama opioīdu vielu lietošana. Pašlaik Latvijā naloksonu ir tiesīgas ievadīt tikai ārstniecības personas ārstniecības iestādēs. Tomēr pastāv nepieciešamība paplašināt naloksonu saturošu medikamentu pieejamību arī Valsts policijas, Valsts probācijas dienesta, ieslodzījuma vietu un citu institūciju darbiniekiem, vienlaikus nodrošinot šo speciālistu mērķtiecīgu apmācību medikamenta pareizā un drošā lietošanā. Daudzas Eiropas valstis ir veiksmīgi ieviesušas naloksone programmas, kuru ietvaros personām ar opioīdu atkarību vai viņu tuviniekiem tiek nodrošināta bezmaksas naloksone saturošu injekciju vai spreja izdale. Šie medikamenti tiek paredzēti pirmās palīdzības sniegšanai intoksikācijas gadījumos līdz neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta ierašanās brīdim. Ņemot vērā, ka arī Latvijā tiek konstatēti opioīdu pārdozēšanas gadījumi, plānots izstrādāt un īstenot līdzīgu naloksone programmu arī Latvijā. A.Stirna informē, ka 2025.gada pirmajos desmit mēnešos naloksons tika izmantots 1342 reizes pacientiem ar narkotisko vai halucinogēno vielu apreibumu, abstinences stāvokli, narkotiku lietošanu vai saindēšanās gadījumu izsaukumos. Savukārt ieslodzījuma vietās 2025.gada pirmajos desmit mēnešos naloksons tika pielietots 105 izsaukumos, kas potenciāli saistīti ar narkotisko vai psihotropo vielu pārdozēšanu vai ar to saistītām nāves gadījumu risku situācijām. **Valsts policija** un **Tieslietu ministrija** izsaka atbalstu A.Stirnas ierosinājumam

paplašināt naloksonu saturošu medikamentu terapijas pieejamību, atzīstot šī pasākuma nozīmīgumu opioīdu pārdozēšanas gadījumu prevencijā un pirmās palīdzības nodrošināšanā.

4. Tiesu narkoloģiskās un ķīmiski toksikoloģiskās ekspertīzes

A.Stirna informē par alkohola, narkotisko un psihotropo vielu reibuma ekspertīžu (ANPREN) nodaļas darbības nodrošinājumu. ANPREN ir vienīgā ekspertīžu iestāde Latvijā, kas veic tiesu ekspertīzes narkoloģijas jomā, vienlaikus nesāņemot atlīdzību par sniegtajiem pakalpojumiem. Lai pilnvērtīgi nodrošinātu ANPREN funkciju izpildi un garantētu ekspertīžu kvalitāti un pieejamību, nepieciešams papildu finansējums. A. Stirna aicina Valsts policiju nodrošināt aizturēto personu nogādāšanu ārstniecības iestādē medicīniskās pārbaudes veikšanai alkohola ietekmes noteikšanai. Bez šīs pārbaudes tiesu eksperti nav spējīgi sniegt atbildes uz procesa virzītāja lēmumā uzdotajiem jautājumiem, tostarp par to, kāda bija alkohola koncentrācija personai vai transportlīdzekļa vadītājam ceļu satiksmes negadījuma brīdī.

Iekšlietu ministrijas valsts sekretārs **D.Trofimovs** uzsver, ka medicīniskās pārbaudes veikšana nav nepieciešama, jo tās patērē ievērojamus resursus, savukārt gaisa izelpas tests ir pietiekams, lai noteiktu alkohola ietekmi transportlīdzekļa vadītājam ceļu satiksmes negadījuma brīdī. D.Trofimovs papildina, ka no A.Stirnas ziņojuma var secināt, ka ANPREN eksperti, kuri tiek aicināti uz tiesu, ne vienmēr ir gatavi skaidrot un sniegt atbildes uz jautājumiem, kas tiek uzdoti medicīnisko pārbaudžu ietvaros. Turklāt viņš norāda, ka citas ekspertīžu iestādes, piemēram, Valsts policija, neveic rēķinu izrakstīšanu par sniegtajiem pakalpojumiem citām iestādēm.

Valsts policijas Administratīvās izmeklēšanas vadības biroja priekšiece **M.Ziemele** skaidro, ka, saistībā ar ceļu satiksmes negadījumiem, Valsts policija rīkojas saskaņā ar vienotu praksi, īpašu uzmanību pievēršot smagām avārijām, kurās ir cietušie. Šādos gadījumos, cik iespējams, transportlīdzekļa vadītāji tiek nogādāti ekspertīzē. Savukārt situācijās, kurās personas ir lietojušas alkoholu, narkotiskās vai psihotropās vielas, tās bieži atsakās veikt medicīniskās pārbaudes. Valsts tiesu ekspertīžu biroja vadītāja **M.Čentoricka** vērs uzmanību, ka arī medicīniskā pārbaude ir lietiskais pierādījums un tai ir jāpieiet ar tādu pašu vērtējumu kā tiesu ekspertīzei.

L.Sīle norāda, ka "Nacionālais psihiskās veselības centrs" vairs nevar atļauties veikt ekspertīzes, jo esošais budžets jau tiek segts, atņemot līdzekļus citām nozarēm, pakalpojumiem un darbiniekiem. Viņa papildina, ka laboratorijas ikgadējās izmaksas sasniedz līdz 900 000 eiro.

1. Ziņojums par Pasaules Veselības organizācijas ekspertu misijas ietvaros sagatavoto izvērtējumu par sniegtajiem atkarību ārstēšanas/rehabilitācijas pakalpojumiem nepilngadīgām personām Latvijā

Pasaules Veselības organizācijas pārstāvniecības Latvijā sabiedrības veselības speciāliste **M.Krivade** ziņo par veselības aprūpes pakalpojumiem jauniešiem ar smagām atkarības problēmām Latvijā. Ziņojumā norādīts, ka pakalpojumi valstī nav pietiekami attīstīti, lai pilnvērtīgi atbilstu saņēmēju vajadzībām, tomēr tika novēroti ļoti kompetenti un motivēti profesionāļi, kas nav vienlīdz plaši sastopami citās Eiropas valstīs. M.Krivade uzsver, ka ar mērķtiecīgām stratēģijām, skaidru rīcības plānu un valdības atbalstītu finansējumu Latvija tuvāko gadu laikā var kļūt par paraugu citām valstīm. Tomēr pašlaik novērojams neefektīvs finansējuma modelis, kurā pārmērīgas investīcijas tiek veltītas ilgstošai stacionārai aprūpei, psihiskās veselības un atkarību pakalpojumi nav pietiekami integrēti, trūkst datu par ārstēšanas rezultātiem, kā arī nepietiek profilakses un sabiedrībā balstīto pakalpojumu klāsts. M.Krivade vērs uzmanību uz pēcaprūpes pakalpojumu trūkumu pēc VSIA "Slimnīca "Ģintermuiža"" programmas pabeigšanas, uzsverot, ka pirms šāda tipa pakalpojumu paplašināšanas būtu jāizvērtē esošo programmu efektivitāte un jāizveido atbilstoši pēcaprūpes pakalpojumi. Papildus tiek sniegtas rekomendācijas nākotnes darbībām: nodrošināt papildu finansējumu, izveidot atbilstošu juridisko ietvaru un prioritizēt sistēmas integrāciju. Veselības ministrijas valsts sekretāre **A.Vaļulīne** norāda, ka visi sēdes laikā

aktualizētie jautājumi ir starpsektoru rakstura, tāpēc nepieciešama kopīga pieeja, meklējot atbildes un risinājumus. Viņa papildina, ka pārmaiņu ieviešana prasīs laiku, tāpēc jāveic paralēlas darbības, lai nodrošinātu atbalstu nepilngadīgajiem, kuriem tas ir nepieciešams jau šobrīd.

Pieņemtie lēmumi (vienošanās):

1. Pieņemt zināšanai Iekšlietu ministrijas, Valsts ieņēmuma dienesta un Valsts policijas sniegto informāciju un jautājumu par narkotisko un psihotropo vielu pieejamības ierobežošanu (īpaši digitālajā vidē). Atbalstīt Tieslietu ministrijas un Valsts ieņēmuma dienesta priekšlikumu veikt grozījumus Krimināllikuma 190.¹ panta pirmajā daļā un Narkotisko un psihotropo vielu un zāļu, kā arī prekursoru likumīgās aprites likuma 53.pantā, nosakot administratīvo atbildību par nelielā apmērā pārvietotām narkotiskajām vielām pāri valsts robežai, nosakot tādu pašu kārtību un sodāmību, kāda šobrīd tiek piemērota iekšzemē.
2. Pieņemt zināšanai VSIA “Nacionālā psihiskās veselības centa”, Tieslietu ministrijas, Valsts policijas sniegto informāciju un konceptuāli atbalstīt pieeju, ka nalogsona saturošu medikamentu terapijas pieejamības paplašināšana uzsākama ar Tieslietu ministriju, Ieslodzījumu vietu pārvaldi un Valsts Probācijas dienestu primāri ieslodzītajiem un probācijas dienesta klientiem, vienlaikus izvērtējot iespējamus finansējuma avotus. Veselības ministrijai organizēt sarunas ar iesaistītajām iestādēm un sniegt informāciju par ieviešanas konceptu kādā no nākošām padomes sēdēm.
3. Pieņemt zināšanai Nacionālā psihiskās veselības centra, Tieslietu ministrijas, Iekšlietu ministrijas un Ģenerālprokuratūras sniegto informāciju un Veselības ministrijai padziļināti izdiskutēt padomē piedāvāto risinājumu ieviešanas iespējas, t.sk. vērtējot iespēju virzīt nepieciešamos grozījumus normatīvajos aktos, lai noteiktu maksas pakalpojumu cenrādī samaksu par tiesu narkoloģiskās un ķīmiski toksikoloģiskās ekspertīzes veikšanu.
4. Pieņemt zināšanai Pasaules Veselības organizācijas ekspertu misijas ietvaros sagatavoto izvērtējumu par sniegtajiem atkarību ārstēšanas/ rehabilitācijas pakalpojumiem nepilngadīgām personām Latvijā, Veselības ministrijai publicēt sagatavoto ziņojumu tīmekļa vietnē.

Padomes priekšsēdētājs

(paraksts**)

Hosams Abu Meri

Protokolētāja

(paraksts**)

Ginta Ozola

* aizpilda nepieciešamības gadījumā

** PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU